

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОМЕРЦІЙНОЇ ЛОГІСТИКИ

Н. Б. ХЛІБНИКОВА, канд. техн. наук
Черкаський державний бізнес-коледж
khliebnikovanb@gmail.com

А. І. МАРЕНИЧ, канд. екон. наук, доцент
Черкаський державний бізнес-коледж
marenychai@gmail.com

У сучасному цивілізованому світі, у якому відбувається процес стрімкої глобалізації, питання розширення та покращення господарських зв'язків між різними країнами є задачею першого порядку. Зі збільшенням об'єму виробництва та активним економічним співробітництвом держав світу особливо важливою стала така складова логістики, як комерційна, або бізнес логістика.

Термін «комерційна логістика» визначається вченими як наслідок діалектичного процесу формування понятійного апарату у сфері управління ланцюгом поставок та відображає важливість розвитку партнерських відносин для оптимізації потоку матеріалів.

Council of Logistics Management, що є однією з провідних логістичних організацій у США, визначає поняття бізнес-логістики як процес планування, впровадження та контролю за доцільним, ефективним потоком та зберіганням сировини, виробничих запасів, готової продукції, послуг та надання відповідної інформації від точки походження до точки споживання (включаючи вхідні, вихідні, внутрішні та зовнішні переміщення) з метою відповідності вимогам замовника. [1]

Лаконічним є визначення професора Каліфорнійського національного Університету Хусейна Бідголі: комерційна логістика – це наявність потрібного товару у потрібній кількості в потрібний час у потрібному місці за правильною ціною в правильному стані для вашого клієнта. [2]

За поглядом Горфінкеля В.Я. та Швандара В.А. комерційна логістика являє собою самостійний науковий напрям, спрямований на мінімізацію трансакційних витрат і раціоналізацію транспортних потоків. Її практичне застосування забезпечується створенням логістичних систем [3].

Розглядаючи логістику у стратегічному розвитку ланцюга поставок [4], Крикавський Є., Похильченко О., Фертч М. визначають кілька взаємопов'язаних її підсистем, а саме підсистему транспортування,

складування, інформаційні системи логістики, підсистему перевантаження і пакування, підсистему управління запасами. Основними функціями комерційної логістики є: управління запасами (планування матеріальних запасів, які дозволяють швидко реагувати на зміну попиту і забезпечують рівномірність роботи всіх проміжних ланок в каналі розподілу продукції), закупівлі (планування і організація закупівлі сировини, матеріалів, напівфабрикатів і готової продукції, вибір постачальників матеріальних ресурсів і готової продукції), транспортування продукції (вибір виду транспорту, складання графіків обслуговування споживачів, доставка продукції зі складу споживачеві), складування і складська обробка (розміщення складів, управління складської переробкою, пакування і т.і.), інформація (обробка замовлень, прогнозування попиту, контроль за рівнем запасів тощо).

Вимірювання ефективності функціонування комерційної логістики засноване на застосуванні Logistics Performance Index. Індекс ефективності логістики (LPI) є середньозваженою оцінкою за шістьма основними компонентами: ефективність процедури прикордонного контролю, у тому числі митного (customs); якість торгово-транспортної інфраструктури (infrastructure); простота організації міжнародних перевезень за конкурентними цінами (international shipments); компетентність та якість логістичних послуг (logistics quality and competence); можливість відстежувати переміщення вантажів і контроль (tracking&tracing); своєчасність доставки вантажів (timeliness).

У таблиці 1 проаналізовано TOP-10 країн світу та Україну за індексом ефективності логістики (LPI) у 2018 році:

Таблиця 1 – TOP-10 країн світу та Україна у 2018 році [5]

Країни	LPI 2018		LPI 2016		Відхилення		Агрегований LPI
	рейтинг	оцінка	рейтинг	оцінка	рейтинг	оцінка	
1	2	3	4	5	6	7	8
Німеччина	1	4,20	1	4,23	0	-0,03	1
Швеція	2	4,05	3	4,20	+1	-0,15	3
Бельгія	3	4,04	6	4,11	+3	-0,07	4
Австрія	4	4,03	7	4,10	+3	-0,07	8
Японія	5	4,03	12	3,97	+7	+0,06	7
Нідерланди	6	4,02	4	4,19	-2	-0,17	2
Сінгапур	7	4,00	5	4,14	-2	-0,14	5
Данія	8	3,99	17	3,82	+9	+0,17	11
Об'єднане Королівство	9	3,99	8	4,07	-1	-0,08	6

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7	8
Фінляндія	10	3,97	15	3,92	+5	+0,05	12
Україна	66	2,83	80	2,74	+14	+0,09	69

Примітка. Складено авторами

Як видно з табл. 1, за показником ефективності комерційної логістики незмінно лідує Німеччина. Значно покращили свою логістику Данія, Японія та Фінляндія, піднявшись в рейтингу відповідно на 9, 7 та 5 позицій при цьому показники оцінки за LPI також покращувалися, відповідно на +0,17, +0,06, +0,05. Такі країни, як Австрія (+3), Бельгія (+3) та Швеція (+1) також підвищили свій рейтинг, однак оцінки індексу LPI стали нижчими відповідно на -0,07, -0,07, -0,15. Як за рейтингом так і за оцінкою (що є логічним) погіршили свої позиції Об'єднане Королівство (зміна рейтингу-1, зміна оцінки -0,08), Сінгапур (-2; -0,14), Нідерланди (-2; -0,17). Аналіз свідчить про те, що спостерігається тенденція вирівнювання країн світу за ефективністю комерційної логістики, адже країни, що мають зростання за рейтингом, за оцінкою LPI мають незначне зростання, або навіть її зниження. А стрибкоподібне зростання рейтингу України (+14) забезпечено зростанням оцінки тільки на 0,09 пункта.

Данія (8) та Фінляндія (10), увірвавшись у TOP-10 за LPI, відповідно до агрегованого LPI поки що не потрапили до десятки найкращих країн.

Для розуміння стану комерційної логістики в Україні проведемо її аналіз з країною-лідером (Німеччиною), та країною, що є близькою географічно та економічно (Польща) (табл.2).

Таблиця 2 –Рейтинг та оцінка LPI окремих країн світу у 2018р. [5]

Країна	Загалом		Митниця		Інфраструктура		Міжнародні перевезення		Якість логістичних послуг		Відстеження		Своєчасність	
	Р	О	Р	О	Р	О	Р	О	Р	О	Р	О	Р	О
Німеччина	1	4,20	1	4,09	1	4,37	4	3,86	1	4,31	2	4,24	3	4,39
Польща	28	3,54	33	3,25	35	3,21	12	3,68	29	3,58	31	3,51	23	3,95

Примітка. Складено авторами

Наочно дані оцінки LPI відображені на рис.1.

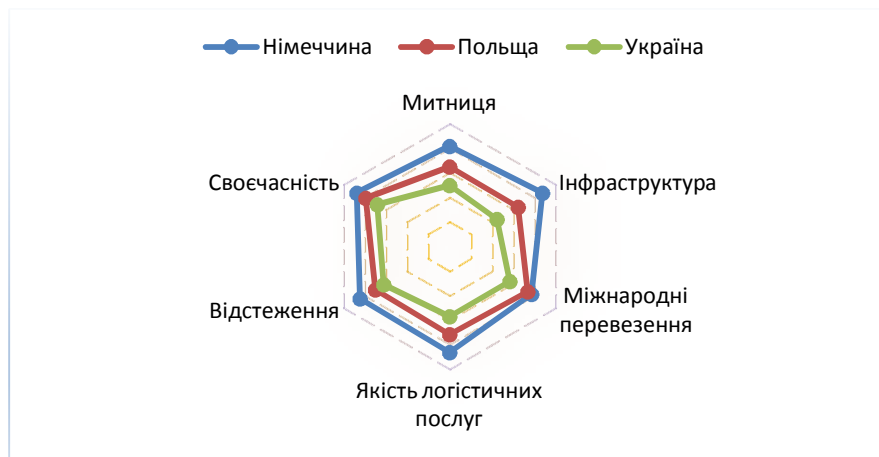

Рис. 1 – Оцінка LPI окремих країн світу у 2018 р.

Логістична галузь переживає важкі роки: Covid-19, Ever Given, в Європі – це військова агресія РФ проти України та інші, які призвели до великомасштабних збоїв у ланцюжку поставок, появи нових правил і обмежень та змін у споживчому попиті. Сучасні виклики поставили перед професіоналами в галузі комерційної логістики завдання необхідності швидко адаптуватися до змін, що відбулися. Таким чином слід системно реагувати на ці виклики та своєчасно враховувати можливості, що відкриває комерційне середовище, реалізувати комплекс заходів як у сфері вдосконалення логістичної інфраструктури і пошуку нових підходів до управління ланцюгами поставок, так і в сфері автоматизації логістичних процесів, впровадження інновацій та застосування новітніх технологій.

Список використаних джерел:

1. Council of Logistics Management. URL: <https://www.britannica.com/topic/Council-of-Logistics-Management> (дата звернення: 10.01.2023)
2. Husein Bidgoli. The Handbook of Technology Management: Supply Chain Management, Marketing and Advertising, and Global Management. USA: John Wiley and Sons, 2010. 931 p.
3. Горфінкель В.Я., Швандар В.А. Економіка підприємства. <http://elbib.in.ua/215-kommercheskaya-logistika.html> (дата звернення: 10.01.2023).
4. Крикавський Є., Похильченко О., Фергч М. Логістика та управління ланцюгами поставок : підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 848 с.
5. Офіційна сторінка The world bank URL: <https://lpi.worldbank.org/international/aggregated-ranking> (дата звернення: 11.01.2023).